

În căutarea iubirilor pierdute

Chemarea cărții sună atrăgător. Un titlu care împrăștie promisiuni: „Istoria iubirii”. O autoare foarte tânără, Nicole Krauss, evreică newyorkeză, care și-a scris romanul înainte de a fi trecut pragul a 30 de ani. Bestseller internațional al anului 2005, vândut în peste 30 de țări (apărut recent și la noi, pe „Raftul Denisei” al editurii Humanitas, cu marca impecabilei traduceri a Antoanei Ralian). Gata pregătit să-și ia zborul și către marile ecran, în regia lui Alfonso Cuarón. Ultima momeală - sau de fapt prima - e coperta în stil retro, de pe care îți zâmbește, cu chipul scăldat în nuanțe trandafirii, o fragedă copilă în care pulsează mugurii feminității... Prea multă dulceață publicitară ca să nu devii puțin suspicios, nu?

Aveți puținică răbdare. Șocul te lovește imediat, ca un pumn izbit în falcă, de la prima pagină, de la primele rânduri: „Când o să-mi scrie necrologul, o să sune așa: Leo Gursky, căruia îi supraviețuiește un apartament plin de c... (traducătoarea îi spune cuvântului pe nume, cum cere originalul). Mă mir că n-am fost îngropat de viu. Locuința e minusculă. Trebuie să mă străduiesc să păstrez o trecere liberă între pat și toaletă, între toaletă și masa de bucătărie, între pat și ușa de intrare...”. Nicole Krauss ne aruncă de la început, cu cruzime, în acest univers al decrepitudinii, al bătrâneții și însingurării deznădăjduite, al umilințelor fiziologice care devastează ultima etapă a vieții. De unde să știe un om atât de tânăr - te întrebi, chiar dacă îți acorzi credit talentului său - cum se descompune de viu trupul omenesc și cât de torturant îi poate deveni psihicul la senectute, cum pot anii transforma omul într-o „fostă ființă”, într-un nimeni, un anonim invizibil, care nu mai poate vorbi decât prin tăceri? Leo Gursky și prietenul său Bruno, doi

bătrâni evrei polonezi ajunși în salvatorul New York încă din anii invaziei naziste, comunică între ei prin calorifer: două lovituri înseamnă „trăiesc”. Una singură - „mor”. Așa a putut fi salvat Bruno de pumnul de pastile înghițite. Așa și-a revenit Leo după un atac de cord. Au supraviețuit totuși istoriei. Dezrădăcinării. Rătării. Ca să ne convingă că nu e o stafie, că e încă vizibil, Leo Gursky pozează nud în fața studenților la un curs de desen, cu piele sale zbârcite atârând peste trupu-i scheletic, înțepenit de frig, de rușine și de reumatisme, dar triumfător: a fost văzut, deci există! Se duce acasă, scoate din cuptor o cutie de pantofi în care se află ascunsă opera vieții sale: romanul unei iubiri începute la adolescență și nicicând înlocuită. Să nu fie chiar această „Istorie a iubirii”?

Ați ghicit: este! O iubire care a durat o viață, deși viața o făcuse imposibilă. Cu această izbucnire de vitalitate și întoarcerea cu fața spre tinerete - calea fiind, desigur, cea a neuitării - se încheie acest dramatic capitol - prolog al cărții, căruia nu-i deslușește semnificația decât privind pagina de gardă: patru fotografii de buletin țepene și ușor desuete, a patru personaje aflate la vârste încă tinere - două femei și doi bărbați cu vădite trăsături semitice est-europene, cărora autoarea le închină romanul: „Pentru bunicii mei, care m-au învățat opusul dispariției”. Și după această dedicație tandră făcută „rădăcinilor ei supraviețuitoare” și după acel capitol

crud despre jalea bătrâneții, Nicole Krauss face o piruetă, schimbă tonul și deschide porțile lumii ei tinere, pentru a scrie poveștile de iubire ale personajelor în ritmul amețitor, buimăcător, dezordonat și parcă rupt în bucăți. Cu cât mai frumoase și curate, dar și credincioase erau acele iubiri, cu atât mai greu de urmărit meandrele lor.

Imaginația cocotitor-juvenilă a autoarei începe să zburde, să alerge printr-un soi de labirint al căutărilor detectiviste, aruncându-te dintr-un colț al lumii în altul, de la o poveste melodramatică la alta. Eroina principală este o adolescentă de paisprezece ani, care vrea mai întâi să afle cine a fost Alma (cărreia ea îi poartă numele), personaj literar din „Istoria iubirii”, romanul pe care tatăl ei i l-a dăruit mamei ei, puțin

înainte ca el să moară. Și pe care aceasta - traducătoarea poliglotă - îl traduce din spaniolă în engleză - deși inițial fusese scris în idiș. De fapt, tânăra fată e în căutarea propriei identități, care e tare greu de precizat: după Zeida-bunicul e poloneză, după Babe-bunica e unguroaică, după mamă e englezoaică, iar după tată - israeliană. „Sunt americană”, hotărăște dânsa, dar frățiorul ei Bird care, după ce a citit „Cartea gândirii evreiești”, se crede un „vovnik ales”, pune lucrurile la punct: „Ești evreică”. Alma aceasta poate fi, la o adică, o metaforă a evreului pribeag, aruncat de ici-colo de o istorie vitregită, dar și de vocația sa rătăcitoare. Și, alergând în căutarea Almei originare, autoarea își urmărește cele două obiecte definitorii, și ale ei, și ale evreului în general: cartea și dragostea familială. Scrisul devine astfel o esență a vieții, o conservă de vitalitate. Dar motorul existenței rămâne iubirea, care rămâne aceeași, întotdeauna unică și de neînlocuit!

Fie și numai pentru aceste iluzii, cartea Nicolei Krauss își merită lectura. Poate și succesul...

SANDA FAUR

Inventatorii

de cântec

compozitor cu o glorie ce năvălea torențial peste mereu fragila lui alcătuire. Cele mai mari vedete se băteau pentru un cântec de Radu Șerban, care le asigura din pornire, o șansă imensă de succes. Pe vremea aceea un șlagăr însemna ceea ce înseamnă de fapt, adică o lovitură. Și Radu știa să „lovească”.

Am destule motive să cred că am fost prieteni: și atunci când i-a fost bine și atunci - nu de puține ori - când i-a fost rău...

Mă suna la telefon și mă chema adesea la el. În casa lui l-am cunoscut pe

Cei doi RADU ȘERBAN

Radioul, cea mai generoasă formă de neutritate, transmite din când în când un cântec de Radu Șerban, și atunci memoria mea afectivă vibrează de emoție și amintirea mă doare și gândul mă duce pentru o clipă la destinul atât de plin de glorie și atât de tragic al acestui mare compozitor. El era modern fără să vrea să fie, avea o fibră de melodist-inventator și era un orchestrator cum erau puțini la vremea lui. Radu știa să-și îmbrace melodiile, era un fel de Yves Saint-Laurent al cântecelor sale. Și publicul, care știa întotdeauna unde trebuie să caute ceea ce trebuia să găsească, îl răsplătea pe

Răducu, un copil tăcut, serios, mereu preocupat, purtând ochelari cu lentile groase și semănând grozav cu taică-su, un Radu Șerban în miniatură. Îi prezeceam un destin de matematician sau atomist. Dar, mai târziu, când Răducu a crescut, preocupările și talentul său l-au condus în alte direcții: a făcut filologia (limba engleză) și, de asemenea, a devenit un poet remarcabil. După trecerea în infinit a lui Radu Șerban-tatăl, fiul l-a urmat la o nedrept de puțină vreme, sporind destinul tragic al unei familii de intelectuali și de artiști de o mare valoare.

...Acum câteva decenii, când, în muzica românească, s-au impus numeroși compozitori evrei, cineva de la Uniunea Compozitorilor a aruncat pe piață o vorbă de duh, cu largă circulație în epocă, după care „românul s-a născut compozitor... evreu”. Nu m-a încântat „spiritul” acesta, nu l-am gustat nici atunci, nu-l gust nici acum. Oricum, Radu Șerban constituie, în acest caz, o fericită abatere. El este un strălucit compozitor român, care s-a născut român, și care-și prețuia colegii de la Uniunea Compozitorilor după valoarea cântecelor lor și nu după alte criterii.

Acest lucru mă îndeamnă să-i amintesc mereu, în rubrica mea de la „Realitatea Evreiască”, pe marii inventatori de cântec, nu după ciudate criterii etnice, ci, pur și simplu, după contribuția lor artistică la tezaurul și la destinul cântecului românesc.

AUREL STORIN

Destăinuirile memoriei afective

„Trec anii și lunile-n goană...” Terminasem liceul și trebuia să-mi aleg o profesie. Pe mine mă trăgea ața către Istorie. Aș fi vrut să devin profesor ca excelentul meu dascăl, Grubea. Mama însă visa să mă facă doctor. A venit și ziua examenului. Amfiteatrul și sălile de curs gemeau de candidați. Unii dădeau examenul pentru a treia și a patra oară. Se spunea despre unul că își încercase puterile de zece ori, iar acum venise din nou. Ca printr-un miracol, am fost printre fericii admiși, dar cu o medie minusculă. Nu-mi venea să cred! De altfel, examenele de absolvire ale anului I au fost catastrofale. În vară căzusem cu brio la Anatomie, iar la fizică trecusem ca gășca prin apă. La celelalte două examene, nici nu îndrăznisem să mă prezint. O vară întreagă am rupt tratatele. Dar, cu folos. Mărturisesc că abia atunci am învățat să „învăț”, devenind un student excelent. Dar nu am renunțat la scris. După absolvirea anului I, la primul bal, s-a cântat „Imnul medicinștilor”, cu versurile mele și muzica lui Edy Kahane, devenit ulterior Popp, redevenit Kahane după ce a ajuns un stomatolog vestit în Israel. Îmi mai aminteam doar primele două versuri ale imnului: „O, Medicină, / Tu ești o știință divină”. Doar că această știință divină l-a ucis pe Edy, pentru că niște medici nepricupeți au confundat un cancer anal cu niște simpli hemoroizi.

Anul acesta, promoția mea a sărbătorit 55 de ani de la absolvire. Deși eu am fost un fel de dezertor, m-au invitat și pe mine. La petrecere, doctorul Sandu Târpa, un fost coleg, mi-a amintit și începutul unei alte strofe a imnului: „O, Agripina, / Cum de-ai urmat Medicina?”. Tot în anul I, cu viitorul doctor, Victor Vulcan, priceput

nu numai în arta lui Esculap, dar și într-ale muzicii, am început să colaborăm la Ora Tineretului, o emisiune radiofonică. Dar „arta” era doar un hobby. Asta până în anul 4, când s-au produs mai multe evenimente: primul a fost hotărârea unui ministru imbecil de a împărți Facultatea de Medicină într-una de Stomatologie, una de Pediatrie, una de Igienă și, în sfârșit, una de Medicină Generală. Eu aș fi vrut să urmez ultima, mai ales că profesorul Milcu mă aprecia în mod deosebit și îmi închipuiam că voi deveni și eu un endocrinolog la fel de renumit. Scumpii colegi, importanți în ierarhia de Partid, s-au autorepartizat la Generală și m-au vărsat pe mine la Pediatrie. Am urât această ramură din momentul când, în stagiul de la Leagănu, „Sfânta Ecaterina”, am dat peste mirosul pestilential, peste mizeria copiilor aduși de mame iarna, pentru ca de îndată ce dădea firul ierbi, acestea s-o steargă englezește. În mai puțin de o lună, pruncii părăsiți, până atunci înfloritori, deveneau distrofici, bolnavi și murdari, adevărate mici epave. Al doilea eveniment a fost și mai hotărâtor. Unii îmi urmăriseră activitatea în emisiunile adresate tinerilor și mi-au propus să devin redactor la Radio. Era ceva cu totul nesperat. Situația familiei mele era jalnică. Ca student, nu o dată am suferit de foame. Perspectiva unui salariu, într-o profesie care mă atrăgea, îmi părea atingerea stelei mele norocoase. În plus, faptul că aveam acum un trai asigurat, mi-a permis să mă și însor.

O, medicina...

Primul meu șef de la radio a fost Nicolae Mihăescu, tatăl lui Eugen Mihăescu, faimosul grafician, ajuns, spre surprinderea mea, senator P.R.M. Fost asistent al lui Mihail Dragomirescu, N. Mihăescu era de o prudență exagerată. Deoarece lucrase în Radio și înainte de 23 august, își simțea situația periclitată, căzând neori în capcanele proletcultismului. Îmi amintesc cât de indignat fusese, pentru că dedicasem o emisiune unui poet burghez. Era vorba de Gh. Topârceanu. Îi port însă recunoștință lui N. Mihăescu pentru limba română pe care am învățat-o de la el. Printre multe altele, fostul șef, care ulterior mi-a devenit subaltern, m-a corectat atunci când am scris: A urmat apoi, expresie pe care o aud atât de des la

Radio și Televiziune. El a fost cel care m-a întrebat: „Crezi că poate urma și înainte?”. La început am scris niște reportaje anoste, din

activitatea tinerilor. Ulterior, am realizat câteva scenarii despre oameni de știință celebri: Galileo, Lobacevski, Cobălcescu etc., cu o normă de patru biografii dramatizate pe lună. Curând însă aveam să fiu repartizat în Redacția pentru Copii. Aici, o strânsă prietenie m-a legat de scriitorul Octav Pancu-lași, a cărui literatură a încântat generația întregi de copii, și care mi-a fost și șef. De asemenea aici va deveni Titi Acs regizor. Fără a avea studii, Titi mânca teatru pe pâine, îl știau și-l iubeau toți marii actori, iar în plus avea și mult talent muzical. Compunea excelente melodii, după ureche, fără să cunoască notele muzicale. El mi-a compus melodiile și a semnat regia primului serial al cărui scenariu l-am scris și care a fost și cel dintâi serial difuzat de către Radio-difuziunea Română. Era vorba de o adaptare liberă după romanul lui Alphonse Daudet, „Tartarin din

Tarascon”. Distribuția a fost strălucită și succesul pe măsură. Tartarin era interpretat de Nicolae Gărdescu, atât de amuzant cu binecunoscuta sa graseiere. (La debut, un cronicar a scris despre el: „N. Gărdescu se dovedește talentat. Dacă va renunța la graseiere, va ajunge actor”). Mare actor a ajuns, dar la graseiere n-a putut renunța niciodată. În numeroasa distribuție mai figurau: Radu Beligan, N. Stroe, Marcel Angheliescu și mulți alții. Povestitor era chiar Alphonse Daudet, interpretat de Jules Czaban.

Dar adevăratul meu succes radiofonic a fost invenția primului concurs de cultură generală, desfășurat între reprezentanții a două clase de liceu, din școli diferite. Se numea „Drumeții veseli”. Difuzată în fiecare sâmbătă seara, emisiunea golea străzile, adunând mii de auditori în fața aparatelor de radio (televiziunea a apărut ceva mai târziu, când au început să fie și televizate aceste concursuri). Prezentator era profesorul de limba română, Nicolae Saftu. Emisiunea a ascultat-o Gheorghiu-Dej și i-a plăcut. Asta a determinat decorarea mea și a lui Saftu, premierea cu bani și primirea unui televizor. Însă Octav Pancu-lași, Tuțu, cum îi spuneau prietenii, a proteștat:

- Înțeleg de ce au fost premiați Saftu și Sava. Dar eu de ce n-am primit nimic?

- Dar tu ce-ai făcut ca să primești? - a întrebat conducerea instituției.

- Eu nu m-am opus!

Avea dreptate! Pe atunci difuzarea unei emisiuni pe propria barbă, fără o aprobare prealabilă de sus, era un act de curaj, pasibil de consecințe grele.

Dar despre prietenul meu Tuțu, foarte talentatul scriitor pentru copii, voi mai reveni. Sunt multe de povestit.

OCTAVIAN SAVA

Fax din Tel Aviv

Moți Spakov rupe maxilarele antisemiților

În 1935, Moți Spakov terminase de bătut pe toți adversarii săi - pe Vasile Șerbănescu, pe Gh. Axioti - și era campion absolut la box. Crezând că nu mai are adversari, își neglija antrenamentele. Dar în epoca aceea începuse o epocă nouă în mahalalele din politică și din presă - epoca naționalismului bătăuș - astfel că Moți Spakov s-a pomenit cu o multime de adversari noi.

Printre primii care l-au provocat a fost boxerul cultural Nichifor Crainic. Înaintea meciului, a spus că îi va arăta el „acestui jidov slab și fricos” ce înseamnă să fii „puternic, curajos și verde ca bradul”. Când Crainic a apărut în ring, toată galeria de la ziarele „Porunca Vremii” și „Sfarmă Piatră” l-a ovaționat. Meciul trebuia să se dispute în 10 runde, însă Moți era grăbit - avea bilet la cinema „Izbânda”, la un film cu Maciste - și a terminat treaba în prima rundă.

Chiar a doua zi s-a ivit un nou adversar: profesorul de filosofie Nae Ionescu, cel cu „trăirismul”.

- Te voi masacra! striga prof. Nae, făcând să răsune de trăirism Arenele Romane.

Moți Spakov era slab la filosofie - trebuie s-o recunoaștem. Avea însă în pumni un spirit critic foarte dezvoltat. I-a rupt maxilarele profesorului.

Mulți ani după aceea, a apărut un slăbănog, Corneliu Vadim Tudor, care a crezut că Moți al nostru moțăie și l-a provocat, făcându-l de „străin” și „ludă”.

L-am chemat pe bătrânul Spakov, i-am pus mânușile de box și i-am dat drumul în ring.

- Las' că ajung eu șef de partid la „România Mare” și am să-ți arăt eu, striga Vadim.

- Despre ce vorbește asta? a întrebat Moți. Ce-i aia „România Mare”?

- Las' că îți explic eu după meci. Până atunci rupe-i mandibulele.

I. SCHECHTER